

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Orator Christianvs Caroli Regii E Societate Iesv

Reggio, Carlo

Romæ, 1612

Respondetur his qui insignem ornatum in Christiano Oratore probant. cap.
7.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68672)

pus. Apostolorum vicinus temporibus, dicitur, ecclesiasticam *S. Heger-
historiam*, simplici stylo scripsisse, ut quorum vitam, se etaba-
tur, dicendi quoque exprimeret charactere. Et planè hic fuit sem-
per in sancta Ecclesia sèsus, ut Christianorù sermo, nescio quid
porius neglectum, quam comptum nimis referret, ut hac quoq;
in re a sæculi vanitate, ac leuitate, longius abesset; Nam quem-
admodum paupertatem, Humilitatem, & contemptionem re-
rum terrenarum a Christo sciebant prædicatam, & curas ho-
minum omnes ad cælestia sublata, ita intelligebant; cum sæ-
culi pompis, quibus renuntiabant in baptismo, etiam sermo-
nis pompæ renuntiandum. Videmus hodieque id fieri, ut lepo-
res dicendi, venustatesque, a viris, qui se penitus Deo tradi-
derunt, vel refecentur omninò, vel maxima ex parte coercean-
tur, ut quæ ad solidum fructum nihil adiumenti, impedimenti
plurimum afferant. Ex his, & prophanorum, & sacrorum au-
thorum testimonijs, manifestum fit, genus eloquentiæ valdè ex-
quisitum, ubique, sed præcipuè in rebus philosophicis, & graui-
bus repræhendi, vnde facillè concluditur, quantum debeat a re-
bus sacris abesse. Ambr. item, Quod (inquit) luxuriat in flore *S. Ambros.
sermonis, tenuatur & hebetatur in fructu. Adijciat vltimo lo-
co, suam hac de re sententiam D. Prosper Sententiarum ait, S. Prosper
lib. de Vita
Contem:
ad finem.
Ludouicus
Blosius,
Initio ope-
rum suo-
rum.*
tiorum proferre testimonia, ideoque vnius ero autoritate cõ-
tentus. Nam vir grauiissimus, & valdè pius Ludouicus Blosius,
tota de re ita censuit; Sanè (inquit) talem me esse profiteor,
qui aliquid facundè dicere, neque posse si vellem, neque velle,
si possem, pietati admodum amica est simplicitas, fitque, ne-
scio quo pacto, ut verba exulta, cor plerumque non tam pe-
netrent, quam demulceant] & post aliqua addit nimius elo-
quentiæ amor, mentes eorum, qui minus affecti sunt, facillimè
a Deo, ac pietate auocat, & in præcipitium philaphtiæ super-
biæ, & cenodoxiæ pertractas, velut atheas reddit.

*Respondetur ijs, qui ornatum insignem in sacro
Oratore probant. Cap. VII.*

Rationes vero in contrariam partem allatæ, iam satis opi-
nor, explicatæ sunt, tot grauiissimorum hominum senten-
tijs, vel certè ipso autoritatis pondere, ut ita dicam, obrite,
tamen, ut aliquid propriè de ijs dicamus. Primum statuendum
est quod ante disseruimus, neque eloquentiam, neque eius or-
namen-

namenta recusari a nobis, dummodò & dicentis personæ, quæ Deum refert, & rebus de quibus dicit, conueniant, sed solum reprehendi, quod vel in sententiarum, vel in verborum genere, sit nimis lacinosum, floridum, ac leue, Error enim est maximus, existimare, quia populo facilè imponit circulator quilibet, fucò, & vana pictura sermonis, licere eodem modo agere quodammodo circulatorem in suggestu. Nobis enim non venditandæ sunt merces, non laborandum vt simpliciorum mentibus, fucum faciamus, Non denique Index iratus, insidiosè captandus, non tenenda suauitate orationis, strepens & vaga concio, sed fidelis populus cohortandus ad sancta. Est certè magnopere obseruandum, discrimen sacrarum, prophanarumque concionum: Ad prophanas, siue iudicia tractentur, siue deliberationes per pauci confluunt, quorum res interfit, plerique causa voluptatis. Qui vero ad sacrum Oratorem conueniunt, tamquam ad rem suam conueniunt, causa hic agitur singulorum, & causa capitalis. Quorsum igitur hic Calamistræ quorsum lacinæ ac phalere orationis, stosciliq; inanes, vbi paruli petunt panem, & non est qui frangat? vbi de salute quisque periclitatur æterna? Miserandi sunt sanè mortales, plerique in rebus, & in hac maximè, qui laudant eos concionatores, quibus, nil nisi lenissimam voluptatem reportant. Nam si in ipsorum causa graui apud Iudices, eo pacto loqui patronum suum audirent, quomodo id ferrent? quam vellent, cum non tam iucundè, quam acriter, ac verè dicere? Et tamen cum animæ, non corporis causas agat concionator, plaudunt alia omnia potius, quam causam ipsam agenti. Hæc planè, si Concionator, quemadmodum vera sunt, ita seriò apud se reputet, videbit, quam absurdum sit aures scalpere, vbi cordi laceratæ ægrotanti, faciendæ est medicina. Deinde falsum est, quia res sacræ præstantissimæ sunt, ideo rhetoricis ornamentis quibuslibet induendas esse, nam ista compta, & benè pexa oratio, ex prætiosa lumina veræ facundiæ, sunt friuola quædam, & ludæra quasi crepundia, quæ speciem habent, non corpus, inani quædam acroamata, Adhibe germana ponderosa, seria ornamenta, non veto. Talia Sancti Patres adhibuere, de quibus paulo post dicam. Nam quod de sacris vestibus, Musica atque adeo de templis ex Apro, supra attulimus, partim simile est, partim toto cælo dissimile. Nimirum quemadmodum eloquentiam sacram, dicimus seriam, & grauem esse debere, Ita pler-

Respondetur
ad Aprum de
sacris vesti-
bus Musica
& templis.

lofophamur de musica sacra, nimirum quantum in genere mu-
 sicæ situm est, ad animos variè fingendos, itaut non sine causa,
 quidam antiquorum sapientum, ex commutatione Musicae, sta-
 tum commutari Ciuitatum affirmet, & quasdam ob eam rem,
 mutatas, in exemplum adducant: sicut ergo non decet leues
 esse, prophanosq; & quiddam petulans, sapientes musicae sacrae
 modos, ita sobrium ac sanum esse debet Christiani oratoris elo-
 quium, vt populus quemadmodum Cyprianus loquitur audiat
 non diferta, sed fortia. Nec valde absumilis est ratio picturae, in
 qua sacris praesertim in locis, nihil prophani esse deberet ad-
 mixtum. Quid enim magis dedecet, quam cum oculos in sa-
 cram tabulam, conijcis, vt pietatem accendas, incurrere in
 formosulam mulierculam, vel in terga nuda, torosaq; brachia
 robusti licitoris? Nihil ibi decet, spectati non sanctum, nihil
 quod oculos animumque auocet, ab eo, quod spectandum, co-
 lendumque proponitur. Nec tamen idcirco, parerga pictori-
 bus interdiximus, & picturae genus, strigosum, ac triste praeci-
 pimus, sed vt grauius adhibeat ornamenta, quaeque ei, quod prae-
 cipue pingitur, & causa ob quam pingitur, inferuiant, non au-
 tem aduerferentur, talisq; etiam, proportione, esse debet oratio-
 nis cultus, vt tota dicitio ad propositum finem accommodetur,
 atque eloquutio consentiat, apteque subseruiat rebus.

*Hier. ep. 2.
ad nepot.*

Dissimilis vero templorum, & sacrae supellectilis, magna
 ex parte, ratio est, & ex parte similis. Quippe & suam quam-
 dam formam habent haec, a populari secretam, & a prophana
 distinctam; quamuis enim, pretiosissima quaeque, maximè di-
 uino cultui debeantur, quia hoc modo ostendimus, quanti à
 nobis fiat Deus ipse, & a quo omnia habemus, optima conse-
 eramus, tamen certus est modus, sacrarum vestium, certa fi-
 gura sacrarum aedium, quas si quis ad prophanam speciem,
 quamuis fortè curiosiorem vellet redigere, nemo pateretur.
 Ita sua debet esse dictioni sacrae nota, quae a prophana distet,
 non declamatoria subtilitas, non poeticus nitor, nec sophisti-
 ca ostentatio, & alia, id genus prophana ornamenta ingeri in
 eam debent: Deinde templorum magnificentiae, splendorique
 sacrarum vestium, ille est propositus finis, vt maiestate quadam
 animos populi imbuat, & ad aeterni numinis comprehendenda,
 mente praestantiam, iuuet. Qui finis, vt palam fit experi-
 mento, optimè ex earum rerum pretio, artificioque existit.
 Sed contra planè, sumptuosiore oratoris gaza, videmus acci-
 dere. Non enim qui eam ditiores ex populi aestimatione adhi-
 bet,

et q. 111
de q. 111

bet, plures ad virtutem adducit, sed potius pauciores, Unde manifestum fit, talem apparatus, fini, qui sacro oratori propositus est, vtilem aptumque non esse. Quod si talem adhibeas, verborum, sententiarumque suo loco magnificentiam, vt audientes veneratione Dei impleas, & infinitam eius maiestatem, efficacius eis representes, istud sine dubio, laudabile, verumque ac sanctae eloquentiae opus est. Nam & ipsa templa, quorum splendorem, ornatumque miramur videmus, quanta mole consistant, quam firmis, seu pilis, seu columnis nitantur. Sed error in eo est, quod orationi non adduntur ornamenta, sed et eis tota componitur, Id solum habet, quod accessio templis est, At firmitatem, sententiarum, grauitatem affectuum, pondus argumentorum non habet. Praterea habet illud proprium oratio, vt quoniam valde coniuncta est cum dicente, simul ipsius mores exprimat, simulque auditorum mentes rapiat ad cogitandum, & iudicandum de ipso oratore, quod in templis, decorumque vestium ornatu non fit, Non enim cum videt populus Sacerdotem pulcherrime vestitum inde delectari eum, populi vestium arbitrat, nec leuiculum ex eo iudicat, itemque in ornatu templi, quamuis feratur saepe cogitatio spectantis, in conditoris quoque magnificentiam, nihil tamen offenditur, quia magnificentia virtus est. Et quamuis hic quoque possit habere locum vanagloriae & ostentatio, tamen populus in meliorem partem interpretatur, quia non tam certum hoc iudicium animi, vt oratio, nec tam saepe euenit, vt ostentatio quaratur in adificatione templi, quam saepe vsu venit, vt quaratur in tali dicendi genere. Itaque cum templum populus magnificentiam spectat, si de authore cogitat, laudat quod in honorem Dei impendium magnifice fecerit. In oratione autem cum quilibet hilarius auditur, mens nostra statim transuolat ad cogitandum ipsum oratoris ingenium. Et quia vt saepe dictum est, oratio est index animi, facile de animo ipso iudicium fert, lenemque & curiosum potius, quam accuratum pronunciat. Denique ornatus in templis, ac vestibus sacris, si solum ornatus est, non prophanis leuitatibus (vt de musica & tabulis pictis dicitur) corruptus, nequaquam pietati, & suae quasi significationi officit, sed magis prodesse solet. At Oratio officit sententiae, cuius splendidior est, & comptior, motui vero animorum, qui veritate maxime suscitatur, & candore verborum simpliciori, vehementer repugnat.

Qua-